

KRONIEK EN GENEALOGIE VAN HET GESLACHT RHOEN

DEEL 2

door H. van Wersch

Van de veldtocht van Napoleon naar Rusland gaan we weer terug naar Bocholtz. Na de dood van Anna Cath. Rhoen-Pluymakers in 1809 moesten - omdat er twee minderjarige kinderen waren - op de Kruisbroedershof alle roerende en onroerende goederen getaxeerd worden voor het opmaken van de memorie van successie.

Erg interessant is het om de prijzen van enkele artikelen te vergelijken met de tegenwoordige, bijvoorbeeld "een peerd 165 gulden, een kooi 85 gulden, een rund 40 gulden, een gesnede haan (kapoen) en aas 7 gulden, een ton kappis 5,10 gulden, een malder boeket (boekweitmeel) 10 gulden, een hekselkist 9,02 gulden, 9 hoender à 16 merck is 7,04 gulden" enzovoorts. Alles moest getaxeerd worden.

Voor Henricus Rhoen zullen de problemen en de moeilijkheden met twee kinderen wel erg zwaar geweest zijn.

Tot overmaat van ramp stierf twee jaar later, op 17 april 1811, op 63-jarige leeftijd de moeder van Henricus, Anna Elisabeth Laeven, op de "Hoeve". Met haar vier ongetrouwde kinderen zat zij nog op deze boerderij.

Na haar overlijden moest hier alles geregeld en de erfenis verdeeld worden. Aan Peter Rhoen en zijn zusters Johanna en Gertrude vielen enkele percelen land en de hofstede "Hoeve" ten deel, terwijl Henricus (eigenaar "Kruutsbreur") en zijn jongste zus Anna Elisabeth hun deel in landerijen uitgekeerd kregen. Peter Rhoen pachtte van zijn twee zussen hun deel van de hof en de hun toegevalen weiden en land. Johanna was inmiddels gehuwd met Johan Stassen en woonde in Hulsberg, terwijl Gertrude in Simpelveld met Johan Kleynen uit de Irmstraat gehuwd was.

Henricus, die zijn aandeel in landbouwgrond ontvangen had, had in Kunrade bij de deling bij zijn schoonouders Pluymakers-Cuypers in 1810 meer dan 5 ha landerijen gekregen. Met zijn jongste zus Anna Elisabeth, die in Kunrade met Lambert Janssen

gehuwd was, ruilde hij die 5 ha met het deel dat zij in Bocholtz gekregen had. Henricus kreeg dus ± 10 ha land van de "Hoeve". Samen met de landerijen van de "Kruutsbreur" dus een behoorlijk groot gebied.

Henricus Rhoen was na de dood van zijn vrouw gedwongen uit te zien naar andere hulp voor zijn huishouding en de opvoeding van zijn twee nog minderjarige kinderen. Enkele jaren heeft hij het alleen geprobeerd, maar na de dood van zijn moeder en het huwelijk van zijn zussen ging hij op 13 januari 1814 een tweede huwelijk aan met Anna Gertrud Vliex van de hof "Henneberg" aan de Stampstraat in Simpelveld. Zij was geboren op 16 september 1759 en inmiddels 54 jaar. Zij was in 1812 weduwe geworden van Bartholomeus Eymael.

Uit de volkstelling, die pastoor Sougnez in 1783 gehouden heeft, blijkt dat B.Eymael gehuwd met A.G.Vliex op de boerderij "Schoutenhof" ("Sjootsenhof") woonde. Dit echtpaar had geen kinderen. Op de boerderij werkten als knecht Wilhelmus Nevelstein, Winandus van Wers en M. Joseph Beckers. Het was dus een tamelijk groot bedrijf met drie knechten.

In 1816 waren de huizen in Bocholtz in vier klassen ingedeeld. In klasse 1 waren er drie: "Overhuizen" (60 ha), "de Bongard" (50 ha) en de hof "Vlengendaal" (± 40 ha).

In klasse 2 waren er vier ingedeeld: "Kruisbroedershof", "Schoutenhof", "de Hoeve", en de "Billenhof"

Het totaal aantal huizen bedroeg 164 waarvan drie in klasse 1, vier in klasse 2 en de rest in klasse 3 en 4.

Daar Anna G. Vliex bij haar tweede huwelijk 54 jaar oud was zou men haast geneigd zijn te denken dat Henricus Rhoen (hij was pas 32 jaar oud) meer een verzorgster voor zijn kinderen gezocht had. Uit dit huwelijk zijn natuurlijk geen kinderen geboren.

In het jaar 1814, dus na het vertrek van de Fransen uit onze streken, werd Henricus Rhoen tot gemeentesecretaris benoemd. Zijn voorganger was Joh. Ben. Dautzenberg die dat van 1796 tot 1813 geweest was. Tevens was deze laatste van 1803 tot 1817 pastoor van Bocholtz. Hoe raar het ook moge klinken, in die bewogen dagen was alles mogelijk.

Over de strijd om het zelfstandig worden van de kerk van Bocholtz tot een volwaardige parochie zou een boek (en een heel dik!) te schrijven zijn. Hopelijk heeft een lid van onze heemkundevereniging ooit eens de moed en de durf om dit te verwezenlijken, en er is materiaal genoeg!

Henricus Rhoen was dus nu behalve "*cultivateur*" (landbouwer) en landmeter ook nog gemeentesecretaris. Hij is dat tot 1825 geweest.

Zoals we reeds eerder zagen bleef zijn broer Peter Rhoen voorlopig op de "Hoeve" als eigenaar wonen. Hij was 13 april 1814 in Laurensberg voor de wet gehuwd met Maria Elisabeth Cuvelier. In 1815 werd voor de kerk getrouwd en ging men op de "Hoeve" het bedrijf verder voeren. Het was in de nadagen van de Franse overheersing.

Na de terugtocht uit Rusland en de daarop volgende nederlaag van Napoleon in 1813 bij Leipzig was het voor de meeste onderworpen landen tijd om in opstand te komen en zich van het Franse juk te bevrijden. Napoleon, die naar Frankrijk gevlucht was, deed in 1814 afstand van de troon en werd verbannen naar het eiland Elba in de Middellandse Zee. In Wenen werd een groot congres gehouden waar afgevaardigden van alle landen die met Napoleon een conflict gehad hadden in vergadering bijeen waren om een nieuwe kaart van Europa te ontwerpen.

De voornaamste leden waren Engeland, Rusland, Pruisen en Oostenrijk. Tientallen

andere kleine landen, vooral uit Duitsland (dat uit veertig staten bestond) hadden ook hun afgevaardigden er heen gestuurd. Maar in Wenen werd meer gefeest, gedanst, maar vooral gekonkeld en gerotzoid als wat anders. Resultaten waren er haast niet.

Napoleon wist op 1 maart 1815 vanaf Elba te ontsnappen en landde na korte tijd bij Cannes in Zuid-Frankrijk. De koning van Frankrijk, Lodewijk de Achttiende, had het leger op hem afgestuurd maar al de soldaten liepen naar Napoleon over en in heel korte tijd had hij heel Frankrijk weer op zijn hand.

De leden van het Wener Congres waren hals over kop naar hun eigen land gevlucht en er werden nu de nodige legers op Napoleon afgestuurd.

In Waterloo (bij Brussel) kwam het tot een treffen. Het Engelse leger stond onder bevel van Wellington en de Pruisische troepen onder generaal Blücher. Over de Hollandse soldaten voerde kroonprins Willem II het bevel. Bij de Russen waren er vooral de kozakken met hun sterke ruitery. We kennen allemaal het einde.

Na de nederlaag bij Waterloo op 18 juni 1815 werd Napoleon deze keer wat verder van huis verbannen; naar het eiland St. Helena waar hij in 1821 overleed.

De afgevaardigden, die nu weer naar Wenen kwamen, waren wat vlotter met het nemen van besluiten. Een van de voornaamste beslissingen voor ons was het besluit dat Nederland en België verenigd werden onder Koning Willem I. Verder was hij niet alleen vorst over deze gebieden maar ook nog Groothertog van Luxemburg. Voor Limburg was het van belang dat er een einde kwam aan de talloze kleine staatjes die er voordien waren en dat men nu tot een groter geheel behoorde.

We gaan weer terug naar Bocholtz. In 1815 woonde het echtpaar Peter Rhoen en Maria Elisabeth Cuvelier op de "Hoeve", hun eigendom.

In die tijd trokken de Franse bezettingstroepen uit onze gebieden terug, op weg naar

Frankrijk. In hun kielzog zaten toen reeds de Russische kozakken. Op de "Hoeve" was in die dagen een heel regiment van deze kozakken onder leiding van een kapitein ingekwartierd.

Zoals men in de geschiedenis in de loop der eeuwen al vaker gezien heeft is er wat de "sex" betreft niet veel veranderd. We hebben dat op het einde van de laatste wereldoorlog nog kunnen constateren toen de Amerikanen hier waren en er duizenden zogenaamde "liefdeskinderen" geboren werden.

In 1815 was de mentaliteit van de bevrijders niet veel anders. De kapitein van de Kozakken had een oogje op de jonge vrouw van Peter Rhoen en had dat duidelijk laten merken. Op een onbetamelijke wijze had hij enkele keren toenadering gezocht. Peter Rhoen die hierover terecht kwaad geworden was heeft de Kozakkenkapitein zo'n ongenadig pak slaag gegeven dat men hem half dood weggedragen heeft. Het spreekt vanzelf dat Peter na dit akkefietje moest maken dat hij wegkwam. Hij heeft toen een week lang ondergedoken gezeten want als de Kozakken hem te pakken hadden gekregen zou hij zwaar gestraft worden zijn. Gedurende zijn afwezigheid nam zijn broer Henricus het werk en het beheer van de "Hoeve" tijdelijk over.

Het is de eerste keer dat we vernemen dat er in Bocholtz en Simpelveld Kozakken zijn geweest. Vast en zeker zullen er heel wat Limburgers met Kozakkenbloed rondlopen.

Trouwens bovengenoemde Peter moet niet alleen een grote, maar ook een onwaarschijnlijk sterke man geweest zijn. Dat blijkt uit een heel ander staaltje dat hij wel eens vertoonde. Op de "Hoeve" lag ook een kleine smidse. Hier stond een aambeeld dat meer dan 150 kg woog. Met zijn sterke armen tilde hij dat op en droeg het meer dan 300 m ver weg. Hij zette het dan neer en aan zijn gezicht was geen spoortje vermoeidheid te zien. Op de dag dat hij 55 jaar oud werd heeft hij dit kunststukje nog eens uitgevoerd.

Ofschoon de "Hoeve" zijn eigendom was vertrok Peter met zijn vrouw in 1816 naar Lemiers, naar de boerderij van kasteel van

Pelzer-Berensberg. De hofstede in Bocholtz werd verpacht. Het bedrijf in Lemiers was uitgebreider. Zij hebben in deze plaats 12 jaar - van 1816 tot 1828 - gepacht gezeten. Hun 4 kinderen zijn hier in deze tijd allemaal geboren. Het waren:

- 1 **Anna Maria**
geboren 1815 en
overleden 5 januari 1833.
Zij was niet gehuwd.
- 2 **Heinrich**
geboren Lemiers ± 1820
overleden 14-01-1871 in Brussel.
Gehuwd met Theresia Kûchen uit Aken
geen kinderen.
- 3 **Carl**
geboren Lemiers 14-07-1822
overleden 23-05-1899 in Aken.
Gehuwd met Josephine Hartmans,
uit dit huwelijk worden 7 kinderen
geboren
Over hem later meer.
- 4 **Frits**
geboren in Lemiers, was de jongste,
overleden 13-01-1876 in Aken.
Gehuwd met Christine Rademakers
uit dit huwelijk werden ook geen kinderen
geboren.

Voor ons verhaal is alleen zoon Carl van belang. Hij was in Aken een van de oprichters van de archeologische vereniging en daaruit is later de "*Aachener Geschichtsverein*" ontstaan.

Van beroep was hij behalve landmeter ook een bekwaam architect. Veel bouwwerken waarvan de schetsen en tekeningen van zijn hand zijn staan in Aken en verre omgeving.

In 1999, bij gelegenheid van zijn honderdste sterfdag, werd in Aken-Burtscheid een expositie over zijn werk gehouden. Er werd een boek over hem uitgegeven waarin zijn biografie beschreven is. Interessante gegevens over zijn jeugd en verdere levensjaren worden hier vermeld.

Ofschoon hij zeven kinderen had, waarvan de meesten jong gestorven zijn, is deze tak Rhoen in de mannelijke lijn uitgestorven.

In het genoemde testament waren de kinderen uit haar eerste huwelijk overleden. Zij legateerde alles aan haar 20-jarige stiefzoon Maximiliaan Rhoen, waarvan zij hoopte dat hij priester zou worden. Haar echtgenoot Henricus Rhoen echter genoot tot aan zijn dood het vruchtgebruik. Maximiliaan zat toen in Luik op het seminarie (alias kweekschool) waar hij een priesteropleiding kreeg.

De parochies Simplveld en Bocholtz vielen toen onder het bisdom Luik. Pas in 1853 kregen we in Nederland het herstel van de kerkelijke hiërarchie en werd het gezag van het bisdom Roermond hersteld. Vóór die tijd kregen jongens die priester wilden worden hun opleiding in Luik.

Anna G. Rhoen-Vliex had aan dat legaat wel enkele voorwaarden verbonden. Zo moest Maximiliaan wanneer hij gewijd was iedere maand een H.Mis lezen voor de zielerust van A. G. Vliex en haar familie, wonend op hoeve "Henneberg". Verder moesten in de kerk van Bocholtz drie eeuwige jaargetijden gelezen worden; één voor haar, één voor haar overleden man en kinderen en één voor haar tegenwoordige echtgenoot. Daarnaast moest een legaat van honderd gulden uitgekeerd worden aan haar broer Anton Vliex (zie bidprentje) en een zelfde legaat aan de kinderen van haar overleden zuster Maria Vliex. Dit testament was opgesteld op 24 januari 1825.

Voordat Maximiliaan naar het grootseminarie in Luik was gegaan zal hij wel eerst het gymnasium hebben afgemaakt. Op de vraag waarom hij zijn priesterstudie niet voltooid heeft moeten wij het antwoord schuldig blijven.

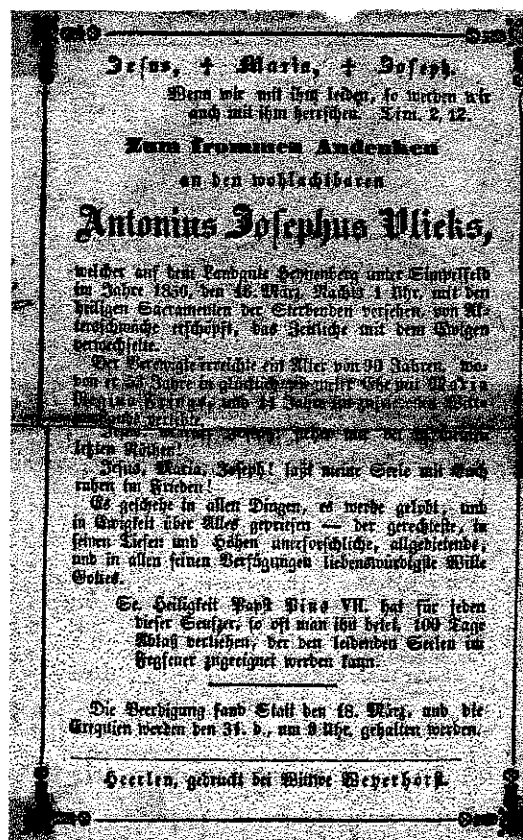
Wel weten we dat onze koning Willem I in 1825 in Leuven het "Collegium Philosophicum" gesticht had. Iedere jongeman die priester wilde worden moest aan deze staatschool het vak filosofie gestudeerd hebben. Dit instituut was zeer nationalistisch ingesteld. Enkele professoren waren zelfs protestant. Voor de meeste studenten was dit niet te aanvaarden. Men wilde niet gehersenspoeld worden. Heeft Maximiliaan daarom zijn studie

onderbroken om betere tijden af te wachten? In ieder geval is hij nooit getrouwd geweest.

Toen A. G. Vliex haar testament liet opstellen was zij waarschijnlijk erg ziek, want op 4 februari 1825 wordt aangifte gedaan van haar overlijden door Henricus Rhoen, schepen (wethouder) en secretaris van het gemeentebestuur en de man van de verstorvene en Johan L. Scheeren, woonachtig in de "Drijver", landbouwer van beroep.

Hoe Henricus Rhoen op dit overlijden gereageerd heeft, laat zich makkelijk voorstellen. Hij was eerst 43 jaar en al voor de tweede keer weduwnaar. Hij was zo gedeprimeerd dat hij in datzelfde jaar ontslag nam als gemeentesecretaris. Zijn opvolger was Joh. W. Bröcheler, koster van beroep.

Twee jaar later, in 1827, kwam Henricus weer terug als gemeentesecretaris. Was hij toen over het ergste leed heen?

Het bidprentje van Anton Vliex.

Zijn dochter Hubertina, die bij het overlijden van haar tweede moeder A. G. Vliex nog geen zeventien jaar was, kreeg de zware taak om het huishouden op de "Kruutsbreur" te voeren. Zij had, ondanks haar jeugdige leeftijd, al enige tijd verkering met een jonge energieke landbouwer uit Klimmen, van de hofstede "Kaardenbeek". Hij was de enige zoon en opvolger van het echtpaar Horsmans-Stassen. Hun boerderij was ongeveer 50 ha groot en een van de grootste bedrijven uit de omgeving, vergelijkbaar met de "Bongard" en "Overhuizen".

Nog in hetzelfde jaar 1825, zes maanden na het overlijden van A. Rhoen-Vliex, werd op 1 september 1825 in de kerk van Bocholtz het huwelijk gesloten tussen de zeventienjarige Hubertina Rhoen en Jan Mathias Horsmans (oud 22 jaar). De ouders van het jonge bruidspaar waren bij de sluiting van het huwelijk in Bocholtz aanwezig.

Voorlopig werd er ingetrokken in de "Kruutsbreur" bij Henricus Rhoen. Zijn zoon Maximiliaan kon, nu hij voorlopig niet meer op het seminarie zat, een handje meehelpen in het boerenbedrijf. Bovendien was dit werk ook niet vreemd voor Jan Mathias Horsmans.

Op 14 februari 1827 werd het eerste kind (een zoon) van het echtpaar Horsmans-Rhoen op de "Kruutsbreur" geboren. Hij werd genoemd naar zijn grootvader J. Hendrik Rhoen, die zijn peter werd. Dit was tegen het gebruik van die tijd. Hij had genoemd moeten worden naar zijn grootvader Jan Mathias Horsmans van "Kaardenbeek". Geen nood echter. Een jaar later, 4 mei 1828, meldde zich een tweede zoon aan. Deze kreeg de naam Jan Mathias, naar zijn grootvader uit Klimmen.

Op de "Kruutsbreur" woonde dus in 1828 het jonge echtpaar Horsmans-Rhoen met hun twee zoons, en verder vader Henricus Rhoen en zoon Maximiliaan.

Henricus, pas 47 jaar oud, was het celibataire leven moe en had zich op vrijersvoeten begeven. De nieuwe uitverkorene heette Anna Maria Beneke. Van beroep was zij "*winkeliersche*". Zij was de weduwe van Hendrik

Schumacher, die van beroep marechaussée was geweest. A. M. Beneke was 9 juli 1802 in Maastricht geboren. Haar vader was "*fleur*" (spinner). De trouwplechtigheid had 27 juli 1829 in Bocholtz plaats. Burgemeester Schiffelers trouwde het paar. De bruidegom was 47 jaar en de bruid 27. Opvallend is dat van Henricus in de huwelijksakte vermeld wordt dat dit zijn derde huwelijk is, terwijl er geen gewag van werd gemaakt dat de bruid de weduwe van H. Schumacher was. In haar overlijdensbericht van 3 februari 1878 wordt daar wel melding van gemaakt.

Het pas getrouwde paar nam ook intrek in de "Kruutsbreur" en voerden daar waarschijnlijk met het gezin Horsmans-Rhoen en de "*einzelgänger*" Maximiliaan een huishouding. Het huis was immers groot genoeg.

Uit het feit dat schoonzoon Jan Mathias Horsmans als eerste getuige optrad bij de huwelijksluiting van schoonvader Henricus Rhoen met A. Beneke zou men kunnen concluderen dat de verstandhouding tussen de families onderling zeer goed te noemen was.

Bij de ondertekening van de akte verklaren de bruid en haar moeder (Catharina Beneke-Acker) niet te kunnen schrijven. Zij waren dus analfabeet, wat toentertijd bij meer dan de helft van de bevolking het geval was. Op 31 oktober 1830, vijftien maanden later, werd bij het echtpaar Rhoen-Beneke een zoon geboren. Hij kreeg de namen Anthonius Johannes Hubertus.

Twee maanden later, 28 december 1830, kwam bij het jonge echtpaar Horsmans-Rhoen het derde kindje, het dochtertje Joanna. Op de "Kruisbroedershof" hadden we in enkele jaren heel wat jong leven. Het dochtertje Anna Amalia van Schumacher-Beneke, geboren 22 juli 1828 in Bocholtz is op 22 mei 1830 aldaar overleden.

Trouwens, 1830 was een jaar waarin grote veranderingen en buitengewone gebeurtenissen zouden plaatsvinden. Vooreerst op nationaal gebied.

Op 25 augustus 1830 (de verjaardag van koning Willem I en daarom een nationale

feestdag) brak in Brussel na de opvoering van de opera *"La Muette de Portici"* van Auber, waarin een opstand in Napels verheerlijkt werd, een oproer uit. Die verbreidde zich in korte tijd over heel het zuiden. Ofschoon de media met hun berichtgeving toen nog niet zo snel waren als vandaag, was men hier bij ons in Limburg al gauw op de hoogte van wat zich in steden als Brussel, Luik en andere grote Belgische steden afspeelde.

In Bocholtz trad burgemeester Schiffelers af en werd opgevolgd door onze Henricus Rhoen, die al vanaf 1814 gemeentesecretaris was. Tot aan zijn dood in 1843 is Henricus het Hoofd van de gemeente Bocholtz gebleven. Ook bleef hij secretaris en dat was hij ook nog van de gemeente Simpelveld. Toch een teken dat hij bij zijn medeburgers in hoog aanzien stond en ook over de nodige bestuurlijke capaciteiten beschikte. Daarnaast vroeg ook zijn landbouwbedrijf de nodige aandacht. Verder moest hij ook nog vaak optreden als landmeter, wat eigenlijk zijn beroep was.

Evenals de meeste notabelen van zijn dorp was hij erg voor aansluiting bij België. Men had totaal geen binding met die Hollandse Protestanten. In 1831 kwam heel Limburg - met uitzondering van Maastricht en Venlo - onder Belgisch bestuur.

In 1838 richtte burgemeester Rhoen een verzoekschrift aan de Belgische koning Leopold van Saksen Coburg om toch alles in het werk te stellen dat Limburg bij België bleef. In dat verzoekschrift, dat in het Frans was opgesteld verklaarde burgemeester Rhoen dat alle inwoners van Bocholtz de mening waren toegedaan dat zij bij België hoorden. Al degenen die schrijven konden hadden dit verzoekschrift ondertekend. Als eerste de burgemeester zelf en als laatste zijn zoon Maximiliaan die in 1834 tot gemeenteontvanger benoemd was.

Het heeft echter niet geholpen. In 1839 werd bij het Verdrag van Londen de provincie Limburg in tweeën gesplitst met als grens de Maas. Het gebied links (westen) van deze rivier kwam bij België en de streek rechts van de Maas werd bij Nederland ingelijfd en dat

was heel erg tegen de wil van de inwoners. Met de wens van de bevolking werd totaal geen rekening gehouden.

Voor de bewoners van de "Kruutsbreur" zou het jaar 1830 nog meer ingrijpende en grote veranderingen brengen.

Vooraf voor het jonge gezin Horsmans-Rhoen was er veel gebeurd.

Op "Kaardenbeek" was moeder Horsmans-Stassen 24 augustus 1830 (op dezelfde dag dat in Brussel de opstand uitbrak) op 66-jarige leeftijd overleden. Vader Jan Mathias Horsmans zat toen alleen met zijn personeel op de grote hoeve van 50 ha. Hij had in de afgelopen jaren heel wat moeilijkheden te verwerken gekregen.

Het begon in 1827. In dat jaar was zijn hofstede "Kaardenbeek" door opzettelijke brandstichting totaal verwoest. Een jaloers persoon, die waarschijnlijk door de enige dochter van huize "Kaardenbeek" (een zus dus van onze Jan Mathias in Bocholtz) was afgewezen, had uit wraak en jaloezie gedreven "Kaardemich" in brand gestoken. De hele zaak ging in vlammen op, er bleef niets overreind.

Van te voren had de brandstichter twee anonieme brieven geschreven en zelfs bedreigd ook de boerderij de "Kruutsbreur", waar de zoon van Horsmans woonde, in brand te steken. In deze brieven eiste hij dat een zekere Laeven, die gemeentesecretaris in Klimmen en op "Kaardenbeek" in de kost was, dit huis moest verlaten. Volgens de briefschrijver zou hij ook niet goed zijn voor de armen in Klimmen. Zag hij in deze man een rivaal in de liefde en dacht hij dat hij omwille van deze persoon afgewezen was? We weten het niet.

De heer Laeven is van 1830 tot 1872 burgemeester van Klimmen geweest. Hij was een neef van Henricus Rhoen want de vader van deze Laeven was een broer van de moeder van Henricus. Zoals we reeds eerder beschreven was zij gehuwd met Caspar Rhoen op de "Hoeve". Na een jaar hard werken was de hoeve "Kaardenbeek" in 1829 weer her-

steld. Van de brandstichter, die naar het buitenland gevlucht was, is nooit meer iets vernomen.

In april 1830 huwde bovengenoemde dochter Johanna Catharina Horsmans met Johannes Heusch (dus niet met Laeven!). Het echtpaar Heusch-Hormans vestigde zich op de hoeve "Niethuizerhof" in Wijnandsrade.

Zoals we al eerder schreven overleed vier maanden later op "Kaardenbeek" moeder Horsmans-Stassen. Het is heel begrijpelijk dat voor vader Horsmans zware en bittere tijden aanbraken op "Kaardenbeek". Omdat het werk en de moeilijke omstandigheden waarin hij zich bevond haast ondraaglijk waren zal men in de familiekring naarstig gezocht hebben naar een goede oplossing.

Het is dan ook haast vanzelfsprekend dat het jonge gezin Horsmans-Rhoen besloot om vanuit Bocholtz naar Klimmen te "bageren" om daar de leiding van de grotere boerderij over te nemen. Deze verhuizing vond plaats in 1832.

Gelukkig leek alles weer goed te komen. Op 22 maart 1833 werd op "Kaardenbeek" het vierde kindje geboren: Anna Elizabeth Hubertina. Zij zou later mijn grootmoeder worden toen zij met mijn grootvader Hubert van Wersch trouwde in 1855. Zij gingen in Simpelveld "op gen Trepjes" in de Irmstraat wonen. Dit verhaal is beschreven in "DE BONGARD", jrg. 12. nr. 3 pag. 44-55.

Na deze kleine uiteenzetting keren we weer terug naar Bocholtz om ons verhaal verder af te maken.

Op 26 augustus 1829 verkoopt Henricus Rhoen aan zijn twee kinderen, Maximiliaan en Hubertina (gehuwd met J.M. Horsmans), acht percelen land die hun uit de nalatenschap van wijlen hun moeder, J.C. Pluymakers, reeds voor de helft toebehoorden. Deze landerijen waren in 1807 gekocht van de echtelieden Daniels-Crijns wonend op de "Bongard". De grootte van deze acht percelen was 5 ha met een waarde van 4736 francs. In 1829 legateerde (vermaakte bij testament) Henricus Rhoen vooraleer hij voor de derde keer ging trouwen

de hof "Kruutsbreur" aan zijn twee kinderen uit het eerste huwelijk. De boerderij behoorde nu alleen aan Maximiliaan Rhoen en Hubertina Horsmans-Rhoen.

Door alle moeilijkheden en verwickelingen waarmee Henricus na 1830 te maken kreeg was hij genoodzaakt de "Kruutsbreur" te verlaten.

Eén van de problemen was de scheiding en de gespannen toestand tussen Nederland en België van 1830 tot 1839.

Dan zijn benoeming tot burgemeester in 1831 als opvolger van dhr. Schiffelers, wat ook het nodige werk met zich meebracht. Vanaf 1814 was hij al gemeentesecretaris.

Zijn beroep als landmeter kon hij ook niet verwaarlozen.

Maar het grootste probleem was toch het vertrek van het gezin Horsmans-Rhoen naar "Kaardenbeek" want zijn schoonzoon Jan Mathias was toch de kundige man waar het hele boerenbedrijf om draaide.

Zoon Max, die de priesterstudie in Luik voorlopig opgegeven had, werd in 1834 tot gemeenteontvanger aangesteld. Hem zal het landbouwbedrijf ook niet gelegen hebben.

In 1836 nam Henricus het besluit om de "Kruutsbreur" te verpachten. Hij verhuisde zelf naar de boerderij "op de Baar" die zijn eigendom was. Vandaag heet deze plek "op de Boor". (Zie foto)

De nieuwe pachters van de "Kruutsbreur" waren Jan Winand Gerards en zijn vrouw Maria Elisabeth Janssen. Deze laatste was een dochter van Lambert Janssen en Anna Elisabeth Rhoen. Dit was de jongste zus van Henricus Rhoen. De hofstede bleef dus voorlopig in de familie. Tot 1848 bleef het gezin Gerards-Janssen op de boerderij gepacht.

Het gezin Rhoen-Beneke vertrok dus in 1836 naar hun nieuwe woning, die tevens ingericht werd om als gemeentehuis te dienen. Dat is het gebleven tot 1923. Toen werd het nieuwe gemeentehuis gebouwd dat tot 1982 als zodanig gefunctioneerd heeft. Nu is het ingericht als Openbare Bibliotheek en er is een dependance van de "SWOBS" gevestigd.

Officieel heet deze plaats nu "op de Boor". Over deze naam is nogal veel deining en gedoe geweest. In het dialect zegt men "op de Boar". In een akte zegt Henricus Rhoen zelf dat hij verhuisde van de "Kruutsbreur" naar "op de Baar". Oude Bocholtzenaren noemen deze plek ook "op de Baar". Onze architect Rhoen schrijft in zijn biografie dat zijn oom Henricus van de "Kruutsbreur" verhuisde naar "de Bourg". Dat huis zou nog van zijn grootouders (Caspar Rhoen-Laeven) geweest zijn.

(Voor de geschiedenis van "de Boor" of "Bornehof" zie ook "DE BONGARD", jrg. 5 nr. 2, pag. 18 e.v.)

Verder was er in deze woning ook nog een winkel die door de "winkeliersche" Anna Rhoen-Beneke gehouden werd.

Het echtpaar Rhoen-Beneke kreeg de volgende vijf kinderen:

- 1 **Anthonius J.H.**
geb. 31-10-1830, overl. 27-03-1888.
- 2 **Hendrik Hubert**
geb. 22-06-1833, overl. 30-06-1838.
- 3 **Anna Elisabeth**
geb. 23-06-1835, overl. 1856.
- 4 **Carolus Hub.J.**
geb. 06-01-1838, overl. 23-05-1904.
- 5 **Henricus Dominicus**
geb. 12-10-1839, overl. 17-11-1908.

Ze zijn alle in de Belgische periode (1830 - 1839) in Bocholtz geboren en ook daar overleden. Zoals we uit het lijstje zien is nummer twee reeds op vijfjarige leeftijd overleden. De enige dochter A. Elisabeth is op 21-jarige leeftijd overleden.

De "Rhoenen" van nu stammen af van nummer een en vijf. Daarover later meer.

Ofschoon Henricus als burgemeester met al zijn dorpsgenoten een verzoekschrift had ingediend om bij België te worden ingelijfd, is hij ondanks dat wij bij Nederland kwamen toch burgemeester gebleven en niet ontslagen.

Door het Verdrag van Londen in 1839 werd Limburg in tweeën verdeeld tot verdriet van alle "echte" Limburgers.

De laatste jaren van zijn leven heeft Henricus verschillende operaties moeten ondergaan. Zowel in het ziekenhuis van Aken als in dat van Luik heeft hij gelegen.

Op 12 november 1843 is hij in zijn woning "op de Boor" op 61-jarige leeftijd tengevolge van blaas- en nierstenen overleden. Zijn vrouw was eerst 41 jaar oud, terwijl de vier kinderen de leeftijd hadden van dertien, acht, vijf en vier jaar.

Zijn oudste zoon Maximiliaan was toen 38 jaar. Deze volgde hem op als gemeentesecretaris in Bocholtz en is dat tot 1862 gebleven. De functie van gemeenteontvanger had hij al in 1834 en dat is hij tot aan zijn dood in 1868 gebleven.

Als opvolger van Henricus Rhoen als burgemeester werd Franciscus Xaverius Vincken benoemd, die deze functie van 1844 tot 1857 vervuld heeft.

Door het overlijden van zijn vader kwam Maximiliaan ook in het bezit van de erfenis van Anna G. Vliex, de tweede echtgenote van Henricus Rhoen. Verder ontving hij jaarlijks de helft van de pacht van de "Kruutsbreur".

In 1848 wordt deze verpacht aan Carel Scheeren uit Laurensberg. De huur bedroeg toen 723 francs per jaar of ongeveer 350 gulden.

De andere helft van de pacht van de "Kruutsbreur" kreeg zijn zuster Hubertina Horsmans-Rhoen die op de hof "Kaardenberg" in Klimmen woonde.

Wordt vervolgd.